

*Секція 1. Економіка, фінанси, страхування та банківська справа:
інноваційно-інвестиційні стратегії*

Русіна Юлія Олександрівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів та ФЕБ

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Дреля Максим Валерійович

студент кафедри фінансів та ФЕБ

Київського національного університету технологій та дизайну

м. Київ, Україна

АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА В УКРАЇНІ: ОСТАННІ ТЕНДЕНЦІЇ

«Сучасна енергетика, в основному, базується на невідновлюваних первинних джерелах енергії (ПДЕ). Виробництво і споживання таких джерел енергії крім того, що є одним з основних антропогенних факторів, які негативно впливають на навколишнє середовище, не може гарантувати сталого розвитку світової енергетики на тривалу перспективу. Тому у процесах диверсифікації світового ринку енергоресурсів важливу роль відіграє формування в його структурі такого специфічного структурного компонента, як відновлювальна енергетика» [1].

Відповідно до закону України «Про альтернативні джерела енергії», альтернативна енергетика – це сфера енергетики, що забезпечує вироблення електричної, теплової та механічної енергії з альтернативних джерел енергії.

До альтернативних джерел енергії відносяться наступні відновлювані джерела енергії: енергія сонячна, вітрова, геотермальна,

енергія хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів та вторинні енергетичні ресурси, до яких належать доменний та коксівний газ, газ метан дегазації вугільних родовищ, перетворення скидного енергопотенціалу технологічних процесів [2].

Альтернативна енергетика, а точніше, виробництво енергії з відновлюваних джерел (ВДЕ) майже за десять років впровадження в Україні все ще знаходиться на стадії розвитку. Цей ринок залишається інвестиційно привабливим для вітчизняних та іноземних інвесторів [3].

Проблематиці досліджень сфери відновлювальної енергетики присвячено праці багатьох науковців, таких як: О.С. Попель, А.О. Касич, А.В. Мхитрян, А. Прокіп, Д.В. Бусарєв та ін. Складність дослідження цієї сфери вимагає продовження наукового пошуку.

«Енергетична політика України має назву Енергетична стратегія України на період до 2030 р. У стратегії йдеться, що використання ВДЕ є важливим для покращення енергетичної безпеки та скорочення негативного впливу енергетики на стан навколишнього середовища. Відновлювана енергетика в Україні є важливою на національному рівні, але також має міжнародний вимір: допомога у покращенні енергетичної безпеки в Європі та боротьба зі зміною клімату. Енергетична стратегія України потребує періодичного коригування, адже це довгостроковий прогностичний документ. Основні зміни стосуються стратегії розвитку електроенергетики, зокрема, розвитку вітчизняної вугільної промисловості. Індикативні цифри до 2030 р. та підвищення енергоефективності, що запропоновані у документі, були включені у НПДВЕ при розрахунках Базового варіанту розвитку на період до 2030 р. Цифри на 2030 р. підраховані на основі тенденцій у період 2014–2020 рр., згідно з НПДВЕ. На сектори опалення та охолодження припало близько 60%–65% валового енергоспоживання України у період 2009–2030 рр. та

близько 20-25% - на сектор електроенергетики. Частка транспортного сектора у цей період становитиме 13%-14%. Валове кінцеве енергоспоживання України збільшуватиметься на 1,3% щорічно у період 2009 –2030 рр. [5]».

За останній рік рівень потужностей "зеленої" енергетики зріс майже в чотири рази. Багатьом інвесторам, зокрема й іноземним, альтернативна енергетика видається ледь не єдиним оплотом стабільності в сучасній економічній ситуації [3].

Збільшення використання енергії з відновлюваних джерел та альтернативних видів палива вважається важливою частиною стратегії України щодо збереження традиційних паливно-енергетичних ресурсів та скорочення пов'язаного, з ними негативного впливу на навколишнє середовище. Політикою передбачено зменшення постачання та попиту шляхом підвищення ефективності. Також передбачено диверсифікацію джерел енергії з метою підвищення енергетичної незалежності держави. У вересні 2010 р. був підписаний Протокол про приєднання України до Енергетичного Співтовариства. З 2011 р. Україна стає повноправним членом Енергетичного Співтовариства. Країна має право брати участь у інтеграції енергетичного сектору України в енергетичний простір країн ЄС. Україна взяла на себе зобов'язання до 2020 р. досягти 11% споживання енергії з відновлюваних джерел. Членство в Енергетичному Співтоваристві надає Україні можливість збільшити конкуренцію на вітчизняному ринку, прийняти європейські технічні стандарти та прозорі правила, покращити інвестиційний клімат, інтегрувати енергетичний сектор України з енергетикою країн ЄС, що підвищить енергетичну безпеку країни. Членство у Співтоваристві збільшує доступність міжнародних позик та технічної допомоги [5].

Глобальний світовий тренд останніх років – це остаточне розуміння необхідності переходу на відновлювані джерела енергії. Значний вплив у

цьому відіграли системність нафтових криз, складні міжнародні політичні відносини, зокрема з країнами-постачальниками енергоресурсів, і вихід на цей ринок нових вагомих інвесторів з інноваційних галузей, як Apple, Microsoft, Google чи SolarCity.

Необхідно зазначити, що події 2014 р. відчутно вдарили по ринку в Україні, що пережив анексію Криму (найбільш територіально привабливу зону для будівництва СЕС), економічну кризу, девальвацію гривні й запізнілу реакцію на приведення "зеленого" тарифу до нових курсових реалій. Багато інвесторів пішли з ринку, а більшість проектів було заморожено або закрито. Тільки співпраця з міжнародними фінансовими установами, такими, як ЄБРР, не дала галузі зруйнуватись остаточно [3].

Але, вже з 2015 року відбулися позитивні законодавчі зміни, що дали можливість знаходження компромісу для всіх гравців ринку. Це вплинуло на новий приплив іноземних інвестицій, і, відповідно, на новий етап розвитку. Законодавча підтримка, прив'язка тарифів до курсу євро, державні гарантії перед інвесторами до 2030 р. – усе це спонукає розбудовувати нові масштабні проекти. За даними Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України, частка відновлюваних джерел енергії збільшилася за останні три роки з 3,9 до 5,8%, в електроенергетиці – із 7,4 до 7,8% [4]. Це відносно суттєві цифри зростання в макромасштабі за такий невеликий строк.

Нова концепція впровадження конкурентних механізмів ціноутворення на електроенергію з відновлюваних джерел енергії сприяє розвитку цієї сфери та передбачає [6]:

- ❖ щорічні загальноукраїнські та спеціальні квоти; передбачені квоти для окремих ВДЕ в межах загальних;
- ❖ дійсні «зелені» тарифи в якості максимальної ціни торгів на аукціоні;

- ❖ обов'язковість аукціонів для СЕС з потужністю від 10 МВт, і для ВЕС потужністю 20 МВт;
- ❖ право на діючу державну підтримку для інвесторів, що підписали pre-PPA до 1 липня 2019 року при побудові електростанції протягом дії pre-PPA (три роки);
- ❖ зниження «зеленого» тарифу на сонячну енергію на 30%, а на вітер, як передбачено діючим законодавством, – на 10%, починаючи з 1 січня 2020 року;
- ❖ тариф, а пізніше – контракт на різницю між тарифом і ціною на ринку як форма підтримки;
- ❖ спрощена процедура для малих установок до 500 кВт;
- ❖ збільшення надбавки за обладнання українського виробництва до 15% при >50% після введення в експлуатацію.

Підводячи підсумки, зазначимо, що майбутнє української енергетики – за відновлюваними джерелами енергії. Перспективність цієї сфери для України є однозначною, і залежить від стратегічної грамотності, прозорості й передбачуваності правил, які встановлює держава.

Література

1. Герасимчук В.Г., Романюк О.В. Тенденції розвитку відновлювальної енергетики у світі та в Україні [Текст] / В.Г. Герасимчук, О.В. Романюк // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – №14. – С. 4-8.
2. Закон України «Про альтернативні джерела енергії»: станом на 13 квітня 2017 р./ Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во 2017. – 312 с. – (Бібліотека офіційних видань).
3. Чмерук Т. Тренди альтернативної енергетики України: від занепаду до прогресу // ZN,UA. – 2018 [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: https://dt.ua/energy_market/trendi-alternativnoyi-energetiki-ukrayini-vid-zanepadu-do-progresu-268117_.html.

4. Сайт Державного агентства енергоефективності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://saee.gov.ua/contacts>.
5. REMAP – 2030 Перспективи розвитку відновлюваної енергетики в Україні до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://saee.gov.ua/sites/default/files/UKR%20IRENA%20REMAP%20%202015.pdf>
6. Нова концепція впровадження конкурентних механізмів ціноутворення на електроенергію з ВДЕ, 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/novaya-konsepciya-vnedreniya-konkurentnyh-mehanizmov-cenoobrazovaniya-na-el/>